

A HITTANI KONGREGÁCIÓ
DIGNITAS PERSONAE INSTRUKCIÓ
EGYES BIOETIKAI KÉRDÉSEKRŐL
BEVEZETÉS

1. Az ember méltóságát minden emberi lényben el kell ismerni a fogantatástól a természetes halálig. Ez az alapelv *az emberi élet iránti nagy „igen”-t* fejezi ki, és a mai világban egyre nagyobb jelentőségű biomedicinális kutatásokkal kapcsolatos etikai reflexió középpontjában kell állnia. Az Egyház tanítóhivatala gyakran avatkozott be, hogy tisztázza és megoldja az e területen felmerülő erkölcsi kérdéseket. Különösen jelentős volt a [Donum vitae](#) instrukció. [1] Most, húsz évvel a közzététele után, helyénvaló naprakésszé tenni.

A [Donum vitae](#) tanítása továbbra is teljes mértékben érvényes, mind az alapjául szolgáló elvek, mind az általa kifejezett erkölcsi értékelések tekintetében. Azonban az emberi élet és a család kritikus területén bevezetett új biomedicinális technológiák további kérdéseket vetettek fel, különösen az emberi embriók kutatása, a terápiás célú őssejt-felhasználás, valamint a kísérleti orvoslás egyéb területein. Ezekre az új kérdésekre válaszokat kell találni. A tudományos fejlődés üteme ezen a területen és a nyilvánosság előtt kapott figyelem nagy várakozásokat és aggodalmakat keltett a közvélemény széles rétegeiben. A törvényhozó testületeket felkérték, hogy hozzanak döntéseket ezekről a kérdésekről, hogy azokat törvényileg szabályozzák; időnként szélesebb körű népszavazásokra is sor került. Ezek a fejlemények arra késztették a Hittani Kongregációt, hogy *új doktrinális instrukciót* készítsen, amely a [Donum vitae](#) instrukcióban megfogalmazott kritériumok fényében foglalkozik néhány közelmúltbeli kérdéssel, és megvizsgál néhány korábban már tárgyalt, de további tisztázást igénylő kérdést is.

2. E tanulmány elkészítése során a Hittani Kongregáció a Pápai Életvédelmi Akadémia elemzéséből merített, és számos szakértővel konzultált e kérdések tudományos vonatkozásairól, hogy azokat a keresztény antropológia elveinek fényében vizsgálhassa. II. János Pál [Veritatis splendor](#) [2] és [Evangelium vitae](#) [3] enciklikái, valamint a Magisztérium egyéb beavatkozásai egyértelmű útmutatást nyújtanak mind a vizsgált problémák vizsgálatának módszerét, mind tartalmát illetően.

A jelenlegi sokrétű filozófiai és tudományos kontextusban számos tudós és filozófus, a *hippokratészi eskü* szellemében, az orvostudományban az emberi törekenység szolgálatát látja, amelynek célja a betegségek gyógyítása, a szenvedés enyhítése és a szükséges ellátás méltányos kiterjesztése minden emberre. Ugyanakkor azonban vannak olyanok is a filozófia és a tudomány világában, akik a biomedicinális technológia fejlődését alapvetően eugenetikai szempontból szemlélik.

3. Az emberi életre vonatkozó biomedicinális kutatásokkal kapcsolatos elvek és erkölcsi értékelések bemutatásakor a katolikus egyház *az ész és a hit* világosságára támaszkodik, és igyekszik az emberről és hivatásáról olyan integrált képet adni, amely képes magában foglalni mindazt, ami jó az emberi tevékenységben, valamint a különböző kulturális és vallási hagyományokban, melyek nem ritkán nagy tiszteletet tanúsítanak az élet iránt.

A Magisztérium arra is törekszik, hogy támogatást és bátorítást nyújtson azoknak a kulturális nézőpontoknak, melyek a *tudományt minden ember életének és méltóságának integrális javát szolgáló felbecsülhetetlen értékű szolgáltatnak tekintik*. Az Egyház ezért reménnyel tekint a tudományos kutatásra, és azt kívánja, hogy sok keresztény szentelje magát a biomedicina fejlődésének, és tanúságot tegyen hitéről ezen a területen. Reméli továbbá, hogy az ilyen kutatások eredményei a szegény és betegségek által sújtott világtájakon is elérhetővé válnak, hogy a leginkább rászorulóknak humanitárius segítséget kapjanak. Végül az Egyház arra törekszik, hogy közel kerüljön minden testben vagy lélekben szenvedő emberhez, hogy ne csak vigaszt, hanem világosságot és reményt is nyújtson nekik. Ezek értelmet adnak a betegség pillanatainak és a halál élményének, amelyek valóban az emberi élet részét képezik, és minden ember történetében jelen vannak, megnyitva azt a feltámadás misztériumának. Az Egyház tekintete valóban bizalommal teli, mert „az élet diadalmaskodni fog: ez a biztos reményünk. Igen, az élet diadalmaskodni fog, mert az igazság, a jószág, az öröm és a valódi haladás az élet oldalán áll. Isten, aki szereti az életet és bőkezűen adja, az élet oldalán áll”. [4]

A jelen instrukció a katolikus hívőkhöz és mindazokhoz szól, akik az igazságot keresik. [5] Három részből áll: az első néhány alapvető fontosságú antropológiai, teológiai és etikai elemet idéz fel; a második a szaporodással kapcsolatos új problémákat tárgyalja; a harmadik az embriók és az emberi genetikai örökség manipulálásával kapcsolatos új eljárásokat vizsgálja.

Első rész:

Az emberi élet és a szaporodás antropológiai, teológiai és etikai vonatkozásai

4. Az elmúlt évtizedekben az orvostudomány jelentős előrelépést tett az emberi élet kezdeti szakaszainak megértésében.

Az emberi biológiai struktúrák és az emberi nemzés folyamata egyre jobban ismertté válik. Ezek a fejlemények minden bizonnyal pozitívak és támogatandók, ha a patológiák leküzdésére vagy korrekciójára szolgálnak, és sikeresen helyreállítják az emberi nemzés normális működését. Másrészt negatívak és nem alkalmazhatók, ha emberi lények megsemmisítésével járnak, vagy ha az ember méltóságával ellentétes eszközöket alkalmaznak, vagy ha az ember integrális javával ellentétes célokra használják őket.

Az emberi test, létezésének legelső szakaszától kezdve, soha nem redukálható pusztán egy sejtcsoportra. Az embrionális emberi test egy jól meghatározott program szerint, saját céljával fejlődik, amint az minden csecsemő születéséből kitűnik.

Helyénvaló felidézni a [*Donum vitae*](#) instrukcióban kifejezett *alapvető etikai kritériumot*, hogy értékelni tudjuk az emberi embrióval kapcsolatos eljárások összes erkölcsi kérdését: „Így az emberi nemzés gyümölcse, létezésének első pillanatától, azaz a zigóta kialakulásának pillanatától kezdve, megköveteli azt a feltétlen tiszteletet, amely erkölcsileg jár az embernek testi és lelki teljességében. Az embert a fogantatás pillanatától kezdve személyként kell tisztelni és kezelni; ezért attól a pillanattól kezdve el kell ismerni személyként megillető jogait, amelyek közül az első helyen minden ártatlan emberi lény sérthetetlen joga az élethez áll.” [6]

5. Ez az etikai elv, amelyet az értelem igaznak és a természetes erkölcsi törvénnyel összhangban lévőnek ismer el, kell, hogy legyen az alapja minden, e területre vonatkozó jogszabálynak. [7] Valójában ez egy ontológiai jellegű igazságot feltételez, amint azt a *Donum vitae* szilárd tudományos bizonyítékokkal alátámasztotta az emberi lény fejlődésének folytonosságát illetően.

Ha a *Donum vitae*, hogy elkerülje a kifejezetten filozófiai jellegű kijelentéseket, nem is definiálta az embriót személyként, mégis rámutatott arra, hogy ontológiai dimenziója és minden emberi élet sajátos értéke között belső kapcsolat áll fenn. Bár a spirituális lélek jelenléte kísérletileg nem megfigyelhető, a tudomány emberi embrióval kapcsolatos következtetései „értékes utalást adnak arra, hogy az észszel megkülönböztessük a személyes jelenlétet az emberi élet első megjelenésének pillanatában: hogyan lehetne egy emberi egyén nem emberi személy?” [8] Valóban, az emberi lény valósága az egész élet során, mind a születés előtt, mind utána nem engedi meg, hogy természetének megváltozását vagy erkölcsi értékének fokozatos változását feltételezzük, mivel *teljes antropológiai és etikai státusszal rendelkezik*. Az emberi embrió tehát a kezdetektől fogva rendelkezik a személyre jellemző méltósággal.

6. Minden emberi lénynak jár a méltóság tiszteletben tartása, mert mindegyikük kitörölhetetlenül hordozza saját méltóságát és értékét. Az emberi élet eredete hiteles kontextusában a házasságban és a családban található, ahol egy férfi és egy nő kölcsönös szeretetét kifejező cselekedet révén jön létre. A születendő gyermekkel szemben valóban felelős szülői magatartás a „házasság gyümölcse kell, hogy legyen”. [9]

A házasság, amely minden korban és minden kultúrában jelen van, „valójában Isten Teremtő bölcs és előrelátó intézkedése, melynek célja, hogy megvalósítsa szerető tervét az emberekben. Így a férj és a feleség, egymásnak való kölcsönös odaadásuk révén – ami csak rájuk jellemző és kizárólagos – létrehozzák a személyek közösségét, melyben egymást tökéletesítik, hogy Istennel együttműködve új életet teremtsenek és neveljenek”. [10] A házassági szerelem gyümölcsözőségében a férfi és a nő „egyértelművé teszik, hogy házastársi életük eredete egy őszinte „igen”, amelyet kimondanak és valóban megélnek a kölcsönösségben, mindig nyitottak maradva az életre... A természet törvénye, amely az emberek és népek közötti valódi egyenlőség elismerésének gyökere, méltán megérdemli, hogy elismerjék azt a forrást, amely inspirálja a házastársak közötti kapcsolatot az új gyermekek nemzésének felelősségében. Az élet átadása a természetbe van beleírva, és törvényei olyan íratlan normaként állnak fenn, melyekre mindenkinek hivatkoznia kell”. [11]

7. Az Egyház meggyőződése, hogy az emberi nem csak a *hit* által fogadott és tisztelt, hanem megtisztított, felemelt és tökéletesített is. Isten, miután az embert a saját képmására és hasonlatosságára teremttette (vö. *Ter* 1,26), teremtményét „nagyon jónak” (*Ter* 1,31) minősítette, hogy később a Fiúban felvegye (vö. *Jn* 1,14). Az inkarnáció misztériumában Isten Fia megerősítette az embert alkotó test és lélek méltóságát. Krisztus nem vetette meg az emberi testiséget, hanem teljes mértékben feltárta annak jelentését és értékét: „Valójában csak az inkarnált Ige misztériumában válik igazán világossá az ember misztériuma”. [12]

Azáltal, hogy egyikünk-ké lett, a Fiú lehetővé teszi számunkra, hogy „Isten fiai” (Jn 1,12), „az isteni természetben részesülők” legyünk (2Pt 1,4). Ez az új dimenzió nem áll ellentétben a teremtmény méltóságával, amelyet mindenki felismerhet az értelem használatával, hanem egy szélesebb, Istenre jellemző élethorizontba emeli azt, és így lehetőséget ad nekünk, hogy mélyebben elmélkedjünk az emberi életről és azokról a cselekményekről, amelyekkel az élet létrejön. [13]

Az egyén iránti tisztelet, amit az értelem megkövetel, tovább erősödik és megerősödik a hit ezen igazságainak fényében: így látjuk, hogy nincs ellentmondás az emberi élet méltóságának és szentségének megerősítése között. „Azok a különböző módok, ahogyan Isten a történelemben cselekszik, gondoskodik a világról és az emberiségről, nem zárják ki egymást, hanem éppen ellenkezőleg, egymást támogatják és átfedik egymást. Ezen módok eredete és célja az örök, bölcs és szerető tanácsban rejlik, melyben Isten előre elrendeli, hogy a férfiak és nők „hasonlítsanak az ő Fiának képéhez” (Róm 8,29)”. [14]

8. Ha kiindulópontként vesszük e két dimenzió, *az emberi és az isteni* közötti kölcsönös kapcsolatot, jobban megértjük, miért rendelkezik az ember megdönthetetlen értékkel:

örök hivatással rendelkezik, és

ez az érték mindenkit megkülönböztetés nélkül megillet. Az egyszerű létezés ténye alapján minden embert teljes mértékben tisztelni kell. Kizárandó az emberi méltóság tekintetében a biológiai, pszichológiai vagy oktatási fejlettség, illetve az egészségügyi kritériumok alapján történő megkülönböztetés. Létének minden szakaszában az Isten képmására és hasonlatosságára teremtett ember „egyszülött Fiának arcát tükrözi... Isten határtalan és szinte felfoghatatlan szeretete az ember iránt megmutatja, hogy az emberi személy mennyire érdemes szeretetre önmagában, függetlenül minden más szemponttól – intelligenciától, szépségtől, egészségtől, fiatalságtól, feddhetetlenségtől stb. Röviden: az emberi élet mindig jó, mert „Isten megnyilvánulása a világban, jelenlétének jele, dicsőségének nyoma”

([Evangelium vitae](#), 34)”. [15]

9. Az életnek ez a két dimenziója, a természetes és a természetfeletti, lehetővé teszi számunkra, hogy jobban megértsük, milyen értelemben *azok a cselekedetek, amelyek egy új emberi lény létrejöttét teszik lehetővé*, amelyekben egy férfi és egy nő egymásnak adják magukat, *a szentháromságos szeretet tükröződései*. „Isten, aki a szeretet és az élet, az emberbe és a nőbe belevéste azt a hivatást, hogy különleges módon részesüljenek személyes közösségének titkában és munkájában, mint Teremtő és Atya”. [16]

A keresztény házasság „a férfi és a nő közötti természetes kiegészítő jellegben gyökerezik, és a házastársak személyes hajlandóságán alapul, hogy megosszák egymással egész életüket, mindazt, amijük van és akik: ezért ez a közösség egy mélyen emberi szükséglet gyümölcse és jele. De Krisztus Urunkban Isten felveszi ezt az emberi szükségletet, megerősíti, megtisztítja és felemeli, és a házasság szentségén keresztül tökéletességre vezet: a szentség ünneplésében kiáradó Szentlélek a keresztény pároknak egy új szeretetközösség ajándékát adja, amely az egyházat az Úr Jézus oszthatatlan misztikus testévé tevő egyedülálló egység élő és valós képe”. [17]

10. Az Egyház, amikor etikai ítéletet mond az emberről és az annak kezdeteiről szóló legújabb orvosi kutatások egyes fejleményeiről, nem avatkozik be az orvostudomány saját területébe, hanem inkább mindenkit etikai és társadalmi felelősségre szólít fel tetteiért. Emlékezteti őket arra, hogy a biomedicinális tudomány etikai értéke mind az *emberi lénynek a minden pillanatban kijáró feltétlen tisztelet*, mind az *életet továbbadó személyes cselekmény sajátos jellegének védelme* alapján mérhető. A Magisztérium beavatkozása a lelkiismeret formálásának elősegítésére irányuló küldetésébe illeszkedik, melynek keretében hitelesen tanítja Krisztus igazságát, és egyúttal hatalmával kijelenti és megerősíti az emberi természetből fakadó erkölcsi rend elveit. [18]

Második rész:

A szaporodással kapcsolatos új problémák

11. A fentiekben felidézett elvek fényében most már megvizsgálhatók azok a szaporodással kapcsolatos kérdések, amelyek a [*Donum vitae*](#) közzététele óta felmerültek és egyre világosabbá váltak.

A termékenységet segítő technikák

12. A meddőség kezelése tekintetében az új orvosi technikáknak tiszteletben kell tartaniuk három alapvető jót: a) minden emberi lény élethez és testi épséghez való jogát a fogantatástól a természetes halálig; b) a házasság egységét, ami azt jelenti, hogy a házasságon belül kölcsönösen tiszteletben tartják azt a jogot, hogy csak a másik házastárral együtt lehessen apa vagy anya; [19] c) a szexualitás specifikusan emberi értékeit, melyek megkövetelik, „hogy az emberi lény nemzése a házastársak közötti szeretet sajátos kifejeződéseként, a házastársi aktus gyümölcseként valósuljon meg”. [20] A nemzés elősegítésére szolgáló technikákat „nem szabad elutasítani azzal az indokkal, hogy mesterségesek. Mint ilyenek, a technika lehetőségeiről tanúskodnak. De erkölcsi értékelésüknek az emberi személy méltóságára kell vonatkoznia, aki arra hivatott, hogy megvalósítsa Isten által ráruházott hivatását a szeretet és az élet ajándékának adományozására”. [21] Ezen elv fényében minden heterológ mesterséges megtermékenyítési technika [22], valamint azok a homológ mesterséges megtermékenyítési technikák [23], melyek a házastársi aktust helyettesítik, kizárandók. Másrészt azok a technikák, amelyek a házastársi aktus és annak termékenységének segítőjeként működnek, megengedettek. A [*Donum vitae*](#) instrukció kimondja: „Az orvos az emberek és az emberi nemzés szolgálatában áll. Nincs joga rendelkezni róluk vagy dönteni sorukról. Az orvosi beavatkozás tiszteletben tartja az emberek méltóságát, amikor a házastársi aktus segítésére törekszik, akár annak megkönnyítése érdekében, akár annak érdekében, hogy a normálisan végrehajtott aktus elérje célját”. [24] A homológ mesterséges megtermékenyítéssel kapcsolatban pedig a következőket mondja: „A házasságon belüli homológ mesterséges megtermékenyítés csak olyan esetekben engedélyezhető, amikor a technikai eszközök nem helyettesítik a házastársi aktust, hanem annak megkönnyítésére és segítésére szolgálnak, hogy az elérje természetes célját”. [25]

13. Természetesen azok a technikák, melyek a természetes megtermékenyítés akadályainak eltávolítását célozzák, mint például a meddőség hormonális kezelése, az endometriózis műtéti kezelése, a petevezetékek eltömődésének megszünte-

tése vagy műtéti helyreállítása, megengedettek. Mindezek a technikák *hiteles kezelésekn*ek tekinthetők, mert a meddőséget okozó probléma megoldása után a házaspár képes a nemi aktusra, amelynek eredményeként gyermek születik anélkül, hogy az orvos közvetlenül beavatkozna a nemi aktusba. Ezek a kezelések egyike sem helyettesíti a házastársi aktust, amely egyedül méltó a valóban felelősségteljes utódnemzéshez.

A gyermekvállalást kívánó sok meddő házaspár megsegítése érdekében az *örökbefogadást* megfelelő jogszabályokkal kell ösztönözni, előmozdítani és megkönnyíteni, hogy a szülők nélküli sok gyermek olyan otthont kapjon, amely hozzájárul emberi fejlődéséhez. Ezenkívül ösztönözni kell a *meddőség megelőzésére* irányuló kutatást és beruházást.

***In vitro* megtermékenyítés és az embriók szándékos megsemmisítése**

14. Az *in vitro* megtermékenyítés folyamata nagyon gyakran jár együtt az embriók szándékos megsemmisítésével, amit már a [*Donum vitae*](#) instrukció is megjegyeztet. [26] Voltak, akik azt állították, hogy ez a még kissé tökéletlen technikáknak köszönhető. A későbbi tapasztalatok azonban azt mutatták, hogy az *in vitro* megtermékenyítés minden technikája úgy zajlik, mintha az emberi embrió egyszerűen csak egy felhasználható, kiválasztható és eldobható sejtcsoomó lenne.

Igaz, hogy a mesterséges megtermékenyítéshez folyamodó nők körülbelül egyharmada sikeresen szül gyermeket. Ugyanakkor el kell ismerni, hogy a létrehozott embriók teljes száma és a végül megszületett gyermekek száma közötti arányt tekintve *az áldozatul eső embriók száma rendkívül magas*. [27] Az *in vitro* megtermékenyítéssel foglalkozók ezeket a veszteségeket a pozitív eredményekért fizetendő árként fogadják el. A valóságban azonban mélyen aggasztó, hogy az e területen végzett kutatások elsősorban arra irányulnak, hogy jobb eredményeket érjenek el a kezelést megkezdő nőknél a megszületett gyermekek arányát illetően, de nem mutatnak konkrét érdeklődést az egyes embriók élethez való joga iránt.

15. Gyakran felhózzák ellenérvként, hogy az embriók elvesztése a legtöbb esetben nem szándékos, vagy hogy valóban a szülők és az orvosok akaratával ellentétben történik. Azt mondják, hogy ez olyan kockázatok kérdése, amelyek nem különböznek annyira a természetes fogantatástól; ha kockázat nélkül akarnánk új életet létrehozni, az gyakorlatilag azt jelentené, hogy semmit sem tennénk annak továbbadásáért. Igaz, hogy az *in vitro* megtermékenyítés során bekövetkező embriók elvesztése nem minden esetben áll ugyanolyan kapcsolatban a beavatkozásban részt vevők akaratával. De az is igaz, hogy sok esetben az embriók elhagyása, megsemmisítése és elvesztése előre látható és szándékos.

Az *in vitro* előállított, hibás embriók közvetlenül eldobásra kerülnek. Egyre gyakoribbá válnak azok az esetek, amikor termékenységi problémákkal nem küzdő párok mesterséges szaporodási módszerekhez folyamodnak, hogy genetikai szelekciót végezzenek utódjaikon. Sok országban ma már bevett gyakorlat az ovuláció stimulálása, hogy nagy számú petesejtet nyerjenek, amelyeket aztán megtermékenyítenek. Ezek közül néhányat a nő méhébe ültetnek, míg a többit jövőbeli felhasználásra lefagyasztják. A többszörös beültetés célja, hogy növelje annak valószínűségét, hogy legalább egy embrió beágyazódik a méhbe. Ezért ebben a

technikában a beültetett embriók száma meghaladja a kívánt egyetlen gyermek számát, azzal a várakozással, hogy néhány embrió elvész, és nem következik be többes terhesség. Így a több embrió átvitelének gyakorlata *az embriók pusztán haszonelvű kezelését* jelenti. Megdöbbentő az a tény, hogy az orvostudomány bármely más területén a szokásos szakmai etika és maguk az egészségügyi hatóságok soha nem engedélyeznének olyan orvosi eljárást, amely ilyen magas kudarcok és halálesetek számával jár. Valójában az *in vitro* megtermékenyítés technikáit azon az előfeltevésen alapulva fogadják el, hogy az egyes embriók nem érdekelnek teljes tiszteletet, ha az utódvág, amelyet kielégíteni kell, ezzel verseng. Ez a szomorú valóság, amelyet gyakran nem említene, valóban sajnálatos: „a mesterséges reprodukció különböző technikái, melyek látszólag az élet szolgálatában állnak, és amelyeket gyakran ezzel a szándékkal alkalmaznak, valójában új veszélyeket jelentenek az életre nézve”. [28]

16. Az Egyház továbbá úgy véli, hogy etikai szempontból elfogadhatatlan *a szaporodást elválasztani a házastársi aktus integrált személyes kontextusától*: [29] az emberi szaporodás a férj és a feleség személyes cselekedete, amely nem helyettesíthető. Az *in vitro* megtermékenyítéssel járó hatalmas számú abortusz könnyed elfogadása élenként illusztrálja, hogy a házastársi aktus technikai eljárással való helyettesítése – amellet, hogy ellentmond a szaporodásnak mint pusztán reprodukcióra nem redukálható jelenségnek kijáró tiszteletnek – minden emberi lény iránti tisztelet gyengüléséhez vezet. E tisztelet elismerését viszont elősegíti a házastársi szeretet által táplált férj és feleség közötti intimitás.

Az Egyház elismeri a gyermekvág legitimitását, és megérti a termékenységi problémákkal küzdő párok szenvedését. Ez a vágy azonban nem írhatja felül minden emberi élet méltóságát abszolút elsőbbségig. A gyermekvág nem igazolhatja az utódok „gyártását”, ahogyan a gyermekvállalás elutasítása sem igazolhatja a már megfogant gyermek elhagyását vagy megsemmisítését.

A valóságban úgy tűnik, hogy egyes kutatók, akiknek nincs etikai hivatkozási pontjuk és akik tudatában vannak a technológiai fejlődés lehetőségeinek, megadják magukat a tisztán szubjektív vágyak logikájának [30] és az e területen oly erős gazdasági nyomásnak. Az emberi lény embrióállapotban történő manipulálásával szemben meg kell ismételni, hogy „Isten szeretete nem tesz különbséget az anyaméhben lévő, újonnan fogant csecsemő, a gyermek vagy fiatal, illetve a felnőtt és az idős ember között. Isten nem tesz közöttük különbséget, mert mindegyikben saját képmását és hasonlóságát (Ter 1,26) látja... Ezért az Egyház tanítóhivatala folyamatosan hirdeti minden emberi élet szentségét és sérthetetlenségét a fogantatástól a természetes végéig”. [31]

Intracitoplazmatikus spermium-injekció (ICSI)

17. A mesterséges megtermékenyítés legújabb technikái közül fokozatosan különös jelentőségre tett szert az intracitoplazmatikus spermium-injekció. [32] Ezt a technikát egyre gyakrabban alkalmazzák, mivel hatékonyan segít leküzdeni a férfiak különböző formájú meddőségét. [33]

Akárcsak általában az *in vitro* megtermékenyítés, amelynek egyik fajtája, az ICSI is lényegében tiltott: teljes elválasztást okoz a nemzés és a házastársi aktus között. Az ICSI ugyanis „a házaspár testén kívül, harmadik fél beavatkozásával történik,

akiknek szakértelme és technikai tevékenysége meghatározza az eljárás sikerét. Az ilyen megtermékenyítés az embrió életét és identitását orvosok és biológusok kezébe helyezi, és a technológia uralmát hozza létre az emberi személy eredete és sorsa felett. Egy ilyen uralmi viszony önmagában ellentétes a szülők és gyermekek között fennálló méltóság és egyenlőség elvével. Az *in vitro* fogantatás a megtermékenyítést irányító technikai beavatkozás eredménye. Az ilyen megtermékenyítés valójában nem a házastársi egyesülés konkrét aktusának kifejeződése és gyümölcse, és nem is az a célja. [34]

Embriók lefagyasztása

18. Az *in vitro* megtermékenyítés technikájának sikerességét növelő egyik módszer a kísérletek számának növelése. Annak érdekében, hogy elkerüljék a nő testéből történő ismételt petesejt-vételeket, a folyamat egyetlen beavatkozást jelent, amelynek során több petesejtet vesznek, majd az *in vitro* megtermékenyített embriók jelentős részét kriokonzerválják. [35] Így, ha az első terhességi kísérlet nem jár sikerrel, az eljárás megismételhető, vagy később további terhességek kísérletezhetők. Bizonyos esetekben még az első transzferhez használt embriók is fagyasztásra kerülnek, mert a petesejtek kinyeréséhez alkalmazott hormonális petefészek-stimuláció bizonyos hatásokkal jár, melyek miatt az orvosok megvárják, amíg a nő fiziológiai állapota normalizálódik, mielőtt megkísérelnék az embrió méhbe történő transzferjét.

A krioprezerváció *összeegyeztethetetlen az emberi embriók iránti tisztelettel*; előfeltételezi azok *in vitro* előállítását; súlyos halálozási vagy fizikai sérülési kockázatnak teszi ki őket, mivel nagy százalékuk nem éli túl a fagyasztási és felolvasztási folyamatot; legalább ideiglenesen megfosztja őket az anyai befogadástól és a terhességtől; olyan helyzetbe hozza őket, melyben további sérelemnek és manipulációnak vannak kitéve. [36]

A fel nem használt embriók többsége „árva” marad. Szüleik nem kérik őket, és néha minden nyoma elveszik a szülőknek. Ezért van több ezer fagyasztott embrió szinte minden olyan országban, ahol *in vitro* megtermékenyítés történik.

19. A már létező nagy számú *fagyasztott embrió* tekintetében felmerül a kérdés: mit kezdünk velük? Néhányan, akik ezt a kérdést felvetik, nem fogják fel ennek etikai természetét, mivel őket az egyes országok törvényei motiválják, melyek előírják, hogy a krioprezervációs központok rendszeresen ürítsék ki tárolótartályaikat. Mások azonban tudatában vannak annak, hogy súlyos igazságtalanság történt, és azon töprengenek, hogyan lehetne a legjobban eleget tenni a helyzet megoldására vonatkozó kötelességnek.

Azok a javaslatok, melyek szerint ezeket az embriókat *kutatásra* vagy *betegségek kezelésére* lehetne felhasználni, nyilvánvalóan elfogadhatatlanok, mert az embriókat pusztán „biológiai anyagként” kezelik, és azok megsemmisítéséhez vezetnek. Az a javaslat is elfogadhatatlan, hogy ezeket az embriókat felolvasztanak anélkül, hogy újraaktiválnák őket és kutatásra használnák, mintha normális holttestek lennének. [37]

Az a javaslat, hogy ezeket az embriókat meddő párok rendelkezésére bocsássák *meddőségi kezelés* céljából, etikai szempontból elfogadhatatlan, ugyanazokból az okokból, amelyek a mesterséges heterológ szaporodást és a béranyaság bármely

formáját illegálisnak minősítik; [38] ez a gyakorlat egyéb orvosi, pszichológiai és jogi problémákhoz is vezetne.

Azt is javasolták, kizárólag azért, hogy olyan emberek megszülessenek, akik egyébként megsemmisítésre lennének ítélve, hogy létezzen egyfajta „*prenatális örökbefogadás*”. Ez a javaslat, amely dicséretes az emberi élet tiszteletben tartása és védelme szempontjából, azonban számos, a fent említettekhez hasonló problémát vet fel.

Mindent egybevetve el kell ismerni, hogy a több ezer elhagyott embrió *olyan igazságtalanságot jelent, melyet valójában nem lehet megoldani*. Ezért II. János Pál „felhívást intézett a világ tudományos hatóságaihoz, és különösen az orvosokhoz, hogy állítsák le az emberi embriók előállítását, figyelembe véve, hogy nincs erkölcsileg megengedhető megoldás a több ezer „fagyasztott” embrió emberi sorsára vonatkozóan, akik alapvető jogok alanyai, és ezért törvény által védett emberi személyeknek kell tekinteni őket”. [39]

A petesejtek lefagyasztása

20. Az embriók lefagyasztásával kapcsolatos súlyos etikai problémák elkerülése érdekében az in vitro megtermékenyítési technikák területén az oocyták fagyasztását is előmozdították. [40] Miután elegendő számú oocytát nyertek egy sor mesterséges megtermékenyítési kísérlethez, csak azokat termékenyítik meg, melyeket az anya testébe kell beültetni, míg a többit lefagyasztják a jövőbeli megtermékenyítés és beültetés céljára, ha az első kísérletek nem járnának sikerrel.

Ebben a tekintetben meg kell állapítani, hogy *a mesterséges megtermékenyítés céljából végzett petesejt krioprezerváció erkölcsileg elfogadhatatlannak tekintendő*.

Az embriók számának csökkentése

21. A mesterséges megtermékenyítés során alkalmazott egyes technikák, elsősorban a több embrió anyaméhbe történő beültetése jelentősen megnövelték a többes várandósság gyakoriságát. Ez a helyzet pedig az úgynevezett embriócsökkentés gyakorlatát eredményezi, amelynek során a méhben lévő embriókat vagy magzatokat közvetlenül elpusztítják. Az emberi életek megsemmisítésére vonatkozó döntés, tekintve, hogy eleve emberi életet kívántak, olyan ellentmondást jelent, amely gyakran évekig tartó szenvedéshez és büntudathoz vezethet.

Etikai szempontból az *embriócsökkentés szándékos szelektív abortusz*. Valójában egy vagy több ártatlan emberi lény szándékos és közvetlen megsemmisítése létezésük kezdeti szakaszában, és mint ilyen, mindig súlyos erkölcsi rendellenességet jelent. [41]

Az embriócsökkentés etikai indokai gyakran természeti katasztrófákra vagy vészhelyzetekre vonatkoznak, amikor minden érintett legjobb szándéka ellenére sem lehet mindenkit megmenteni. Az ilyen analógia semmiképpen sem lehetnek alapja egy közvetlenül abortuszos cselekménynek. Máskor erkölcsi elvekre hivatkoznak, mint például a kisebbik rossz vagy a kettős hatás elve, melyek szintén nem alkalmazhatók ebben az esetben. Soha nem megengedett egy olyan cselekmény, amely önmagában tiltott, még akkor sem, ha jó eredményt ígér: *a cél nem szentesíti az eszközt*.

Preimplantációs diagnosztika

22. A preimplantációs diagnosztika egyfajta prenatális diagnosztika, amely a mesterséges megtermékenyítés technikáival kapcsolatos, és melynek során az *in vitro* kialakult embriók genetikai diagnosztikán esnek át, mielőtt a nő méhébe kerülnek. Az ilyen diagnosztika *annak biztosítására szolgál, hogy csak olyan embriók kerüljenek beültetésre, melyek mentesek a hibáktól, vagy a kívánt neműek, vagy más különleges tulajdonságokkal rendelkeznek.*

Más prenatális diagnosztikai formáktól eltérően, melyeknél a diagnosztikai fázis egyértelműen elkülönül a későbbi esetleges eltávolítástól, és így a párnak van ideje eldönteni, hogy elfogadja-e a gyermeket orvosi problémákkal, ebben az esetben a beültetés előtti diagnosztikát azonnal követi a genetikai vagy kromoszómális rendellenességekkel gyanúsított, vagy nem a kívánt nemű, vagy más nem kívánt tulajdonságokkal rendelkező embrió eltávolítása. A beültetés előtti diagnosztika – mivel mesterséges megtermékenyítéssel kapcsolatos, ami önmagában mindig jogellenes – az embriók *minőségi kiválasztására és az ebből következő megsemmisítésére* irányul, ami abortusz cselekménynek minősül. A preimplantációs diagnózis tehát egy *eugenikus mentalitás* kifejezése, amely „elfogadja a szelektív abortuszt annak érdekében, hogy megakadályozza a különféle rendellenességekkel érintett gyermekek születését. Egy ilyen hozzáállás szégyenletes és teljesen elítélendő, mivel azt feltételezi, hogy az emberi élet értékét csak a „normalitás” és a fizikai jólét paraméterei alapján lehet mérni, ezáltal megnyitva az utat a csecsemőgyilkosság és az eutanázia legitimálása előtt is”. [42]

Az emberi embriót pusztán „laboratóriumi anyagként” kezelve *maga az emberi méltóság fogalma is megváltozik és diszkrimináció tárgyává válik.* A méltóság minden egyes emberi lényt egyformán megillet, függetlenül szülei kívánságaitól, társadalmi helyzetétől, oktatásától vagy fizikai fejlettségétől. Ha a történelem más korszakaiban, miközben az emberi méltóság fogalmát és követelményeit általánosan elfogadták, faji, vallási vagy társadalmi helyzet alapján diszkriminációt gyakoroltak, ma nem kevésbé súlyos és igazságtalan diszkrimináció vezet a súlyos betegségekben vagy fogyatékoságokban szenvedő emberek etikai és jogi státuszának el nem ismeréséhez. Elfelejtik, hogy a betegek és a fogyatékosággal élők nem egy külön kategóriát alkotnak az emberiségben; valójában a betegség és a fogyatékoság az emberi állapot része, és minden egyént érint még akkor is, ha nem volt közvetlen tapasztalata erről. Az ilyen diszkrimináció erkölcstelen, ezért jogilag elfogadhatatlannak kell tekinteni, ahogyan kötelességünk megszüntetni azokat a kulturális, gazdasági és társadalmi akadályokat is, melyek aláássák a fogyatékosággal élők vagy betegek teljes elismerését és védelmét.

Az új fogamzásgátlási és terhességmegszakítási módszerek

23. A várandósság megelőzésére szolgáló, szigorúan véve fogamzásgátló módszerek, azaz a nemi aktus utáni fogamzást megakadályozó módszerek mellett léteznek más technikai eszközök is, amelyek a megtermékenyítés után, az embrió kialakulása után, a méhfalba való beágyazódás előtt vagy után hatnak. Az ilyen módszerek *megelőzőek*, ha a beágyazódás előtt hatnak az embrióra, és *kontra-ceptívek*, ha a beágyazódás után az embrió eltávolítását eredményezik.

Az intercepciós módszerek szélesebb körű alkalmazásának elősegítése érdekében [43] néha azt állítják, hogy működésük nem elégségesen ismert. Igaz, hogy nem

mindig ismerjük teljes mértékben a különböző gyógyszerek működését, de a tudományos kutatások azt mutatják, hogy *a beágyazódás gátlásának hatása minden bizonnyal fennáll*, még ha ez nem is jelenti azt, hogy az ilyen intercepciós módszerek minden alkalmazáskor abortuszt okoznak, többek között azért is, mert nem minden nemi aktus után következik be fogamzás. Meg kell azonban jegyezni, hogy aki meg akarja akadályozni egy esetlegesen megtermékenyített embrió beágyazódását, és ezért ilyen gyógyszert kér vagy ír fel, általában abortuszt akar. A menstruáció késése esetén terhességmegszakító szert alkalmaznak, [44] általában egy vagy két héttel a havi vérzés elmaradása után. A kinyilvánított cél a menstruáció helyreállítása, de a valóságban az *implantációt éppen megvalósított embrió abortuszára kerül sor*.

Mint ismeretes, az abortusz „az ember létezésének kezdeti szakaszában, a fogantatástól a születésig terjedő időszakban, bármilyen eszközzel végrehajtott szándékos és közvetlen megölése”. [45] Ezért az ezt akadályozó és a fogamzásgátló eszközök használata az abortusz bűnébe esik, és súlyosan erkölcstelen. Továbbá, ha biztos, hogy abortusz történt, a kánonjog súlyos büntetéseket ír elő. [46]

Harmadik rész:

Új kezelések, amelyek magukban foglalják az embrió vagy az emberi genetikai örökség manipulálását

24. Az elmúlt években szerzett ismeretek új perspektívákat nyitottak mind a regeneratív orvoslás, mind a genetikai alapú betegségek kezelése terén. Különösen az *embrionális őssejtekkel kapcsolatos kutatások* és azok lehetséges jövőbeli felhasználása keltett nagy érdeklődést, bár eddig ezek a kutatások – ellentétben a *felőtt őssejtekkel kapcsolatos kutatásokkal* – nem hoztak hatékony eredményeket. Mivel egyesek úgy vélik, hogy az embrionális őssejtekkel kapcsolatos kutatásokból származó lehetséges orvosi előrelépések igazolhatják az emberi embriók különböző formájú manipulálását és megsemmisítését, a génterápia területén – a klónozástól az őssejtek felhasználásáig – számos kérdés merült fel, amelyek gondos erkölcsi megfontolást igényelnek.

Génterápia

25. A *génterápia* általában az emberi lényekre terápiás célból, azaz genetikai eredetű betegségek gyógyítására alkalmazott géntechnológiai eljárásokat jelenti, bár a közelmúltban génterápiás kísérleteket végeztek nem örökletes betegségek, különösen a rák kezelésére is.

Elméletileg a génterápia két szinten alkalmazható: szomatikus sejtek génterápiája és csírasejtek génterápiája. A *szomatikus sejtek génterápiája* a szomatikus sejtek, azaz a reproduktív sejteken kívüli, de a test szövetét és szerveit alkotó sejtek szintjén igyekszik megszüntetni vagy csökkenteni a genetikai rendellenességeket. Ez olyan eljárásokat jelent, amelyek bizonyos egyedi sejtekre irányulnak, és hatásaik egyetlen személyre korlátozódnak. A *csírasejt-terápia* célja viszont a csírasejtekben jelen lévő genetikai hibák kijavítása, azzal a céllal, hogy a terápiás hatások átadódjanak az egyén utódainak. Az ilyen génterápiás módszerek, legyenek azok szomatikus vagy csírasejt-terápia, *születés előtt* a méhben, vagy *születés után* gyermekeken vagy felnőtteken alkalmazhatók.

26. Az erkölcsi értékeléshez a következő megkülönböztetéseket kell szem előtt tartani. *A szomatikus sejteken szigorúan terápiás célokra alkalmazott eljárások elvileg erkölcsileg megengedettek.* Az ilyen beavatkozások célja a beteg normális genetikai konfigurációjának helyreállítása vagy a genetikai rendellenességek vagy más patológiák okozta károsodások ellensúlyozása. Mivel a génterápia jelentős kockázatokkal járhat a beteg számára, be kell tartani azt az etikai elvet, miszerint a terápiás beavatkozás megkezdése előtt előzetesen meg kell állapítani, hogy a kezelt személy nem lesz kitéve olyan egészségügyi vagy fizikai integritását érintő kockázatoknak, amelyek túlzottak vagy aránytalanok a gyógyításra szoruló patológia súlyosságához képest. Szükséges továbbá a beteg vagy törvényes képviselője tájékozott beleegyezése is.

A *csírasejtterápia* erkölcsi értékelése eltérő. Bármilyen genetikai módosítás is történjen egy személy csírasejtjein, az átöröklődik minden lehetséges utódra. Mivel a genetikai manipulációval kapcsolatos kockázatok jelentősek és a kutatás jelenlegi állása szerint még nem teljesen kontrollálhatók, *erkölcsileg nem megengedhető olyan módon cselekedni, amely káros hatással lehet a születendő utódokra.* Az embrió génterápiájának hipotézisében hozzá kell tenni, hogy ez csak *in vitro* megtermékenyítés keretében történik, és így ütközik az ilyen eljárásokkal kapcsolatos összes etikai kifogással. Ezen okok miatt tehát meg kell állapítani, hogy a jelenlegi állapotában a csíra-sejtterápia minden formája erkölcsileg tiltott.

27. *A géntechnika orvosi kezelésen kívüli célokra való felhasználásának kérdése is megfontolást igényel.* Egyesek elképzelték olyan lehetőségeket, hogy a géntechnika segítségével olyan változtatásokat hajtsanak végre, amelyek feltételezett célja a génállomány javítása és erősítése. Ezek közül néhány javaslat bizonyos elégedetlenséget vagy akár elutasítást tükröz az ember, mint véges teremtmény és személy értékével kapcsolatban. A technikai nehézségek és a valós és potenciális kockázatok mellett az ilyen manipuláció elősegítené az eugenetikai gondolkodásmódot, és közvetett társadalmi megbélyegzéshez vezetne azoknak az embereknek a tekintetében, akik nem rendelkeznek bizonyos tulajdonságokkal, miközben előnyben részesítené azokat a tulajdonságokat, melyeket egy bizonyos kultúra vagy társadalom értékesnek tart; ezek a tulajdonságok azonban nem alkotják az ember sajátosságát. Ez ellentétben állna az igazságosság elvében kifejezett, minden ember egyenlőségének alapvető igazságával, melynek megsértése hosszú távon káros hatással lenne az egyének közötti békés együttélésre. Továbbá felmerül a kérdés, hogy ki lenne képes megállapítani, mely módosításokat kell pozitívnak tekinteni és melyeket nem, vagy milyen korlátokat kell szabni az egyéni javítási kéréseknek, mivel anyagilag lehetetlen lenne minden egyes személy kívánságait teljesíteni. Bármely elképzelhető válasz ezekre a kérdésekre azonban önkényes és megkérdőjelezhető kritériumokon alapulna. Mindez arra a következtetésre vezet, hogy egy ilyen beavatkozás előbb-utóbb a közjót sértené, mivel egyesek akaratát mások szabadsága fölé helyezné. Végül meg kell jegyezni, hogy az *új típusú ember* létrehozásának kísérletében felismerhető *egy ideológiai elem*, amelyben **az ember megpróbálja átvenni Teremtője helyét.**

Az ilyen beavatkozások etikai elutasítását, amelyek *az embernek egy másik ember feletti igazságtalan uralmát* jelentik, az Egyház azzal is indokolja, hogy vissza kell

térni az emberek iránti gondoskodás és az emberi élet konkrét, történelmi, véges természetének elfogadására való neveléshez.

Emberi klónozás¹

28. Az emberi klónozás az egész emberi szervezet aszexuális vagy agametikus reprodukcióját jelenti, amelynek célja egy vagy több „másolat” létrehozása, amelyek genetikai szempontból lényegében azonosak az egyetlen eredetivel. [47]

A klónozást két alapvető célból javasolják: *reprodukció*, azaz egy csecsemő születésének elérése, valamint *orvosi terápia* vagy kutatás. Elméletileg a reprodukzív klónozás képes lenne kielégíteni bizonyos specifikus vágyakat, például az emberi evolúció ellenőrzését, a kiváló tulajdonságokkal rendelkező emberek kiválasztását, a születendő gyermek nemének előzetes kiválasztását, egy másik gyermek „másolatának” létrehozását, vagy egy olyan pár számára gyermek létrehozását, akiknek meddőségét más módon nem lehet kezelni. A terápiás klónozás viszont olyan módszerként került előterjesztésre, amely előre meghatározott genetikai örökséggel rendelkező embrionális őssejteket állít elő az immunrendszer elutasításának problémájának leküzdése érdekében; ez tehát az őssejtek felhasználásának kérdéséhez kapcsolódik.

A klónozási kísérletek világszerte valódi aggodalmat keltettek. Különböző nemzeti és nemzetközi szervezetek negatív véleményt fogalmaztak meg az emberi klónozásról, és a legtöbb országban betiltották.

Az emberi klónozás önmagában tiltott, mivel a mesterséges megtermékenyítés technikáinak etikai negatívumát a végletekig fokozva arra törekszik, hogy *olyan új emberi lényt hozzon létre, amelynek nincs kapcsolata a házastársak közötti kölcsönös önátadás aktusával*, és ami még radikálisabb, *nincs kapcsolata a szexualitással*. Ez az emberi méltóságot súlyosan sértő manipulációhoz és visszaélésekhez vezet. [48]

29. Ha a klónozást *szaporodási* célból végeznék, az előre meghatározott genetikai identitást róna az így létrejövő egyénre, és – amint már említettük – egyfajta *biológiai rabszolgaságba* kényszerítené, amelyből nehéz lenne kiszabadulnia. Az a tény, hogy valaki magának tulajdonítja a jogot, hogy önkényesen meghatározza egy másik személy genetikai jellemzőit, *súlyos sértésnek minősül az adott személy méltóságára, valamint az emberek alapvető egyenlőségére nézve*.

Minden ember eredetisége annak a különleges kapcsolatnak a következménye, amely Isten és az ember között létezik létezésének első pillanatától kezdve, és magában hordozza az egyes emberek egyediségének és integritásának tiszteletben tartására vonatkozó kötelezettséget, még a biológiai és genetikai szinten is. Amikor találkozunk egy másik emberrel, egy olyan emberi lénnel találkozunk, aki a létezését és sajátos jellemzőit Isten szeretetének köszönheti, és csak a férj és a feleség szeretete jelentheti e szeretet közvetítését a Teremtő és mennyei Atya tervének megfelelően.

30. Etikai szempontból az úgynevezett terápiás klónozás még súlyosabb. Embriók létrehozása azzal a szándékkal, hogy azokat megsemmisítsék, még akkor is, ha a cél a betegek megsegítése, teljesen összeegyeztethetetlen az emberi méltósággal, mert az embrió stádiumban lévő emberi lény létezését csupán felhasználható és

megsemmisíthető eszközzé degradálja. *Súlyosan erkölcstelen dolog emberi életet feláldozni terápiás célok érdekében.*

A terápiás klónozás és az *in vitro* létrehozott emberi embriók felhasználása ellen sokfelől felmerült etikai kifogások arra késztettek egyes kutatókat, hogy olyan új technikákat javasoljanak, melyek képesek embrió típusú őssejteket előállítani anélkül, hogy valódi emberi embriók megsemmisítésével járnának. [49] Ezek a javaslatok mind tudományos, mind etikai kérdéseket vetettek fel, elsősorban az így előállított „termék” ontológiai státuszát illetően. Amíg ezek a kétségek nem tisztázódnak, szem előtt kell tartani az [*Evangelium vitae*](#) enciklika kijelentését: „A tét olyan fontos, hogy erkölcsi kötelezettségünk szempontjából már pusztán annak a valószínűsége, hogy emberi lényről van szó, elegendő ahhoz, hogy minden, emberi embrió megölésére irányuló beavatkozást egyértelműen tiltsunk”. [50]

Az őssejtek terápiás felhasználása

31. Az őssejtek differenciálatlan sejtek, melyeknek két alapvető jellemzője van: a) hosszú ideig képesek szaporodni, miközben megőrzik differenciálatlan állapotukat; b) képesek átmeneti progenitor sejteket termelni, melyekből teljesen differenciált sejtek származnak, például idegsejtek, izomsejtek és vérsejtek.

Miután kísérletileg igazolták, hogy az őssejtek sérült szövetekbe történő átültetése elősegíti a sejtek növekedését és a szövetek regenerálódását, új perspektívák nyíltak meg a regeneratív orvoslás előtt, amely világszerte nagy érdeklődést váltott ki a kutatók körében.

Az eddig azonosított emberi őssejtforrások között szerepelnek: a létezésének első szakaszában lévő embrió, a magzat, a köldökzsinórból származó vér, valamint felnőtt emberek különböző szövetei (csontvelő, köldökzsinór, agy, különböző szervek mesenchymája, stb.) és a magzatvíz. Kezdetben a kutatások az *embrionális őssejtekre* összpontosítottak, mert úgy vélték, hogy csak ezek rendelkeznek jelentős szaporodási és differenciálódási képességgel. Számos tanulmány azonban azt mutatja, hogy a *felnőtt őssejtek* is rendelkeznek bizonyos sokoldalúsággal. Még ha ezek a sejtek nem is rendelkeznek ugyanolyan megújulási képességgel vagy plaszticitással, mint az embriókból nyert őssejtek, a fejlett tudományos kutatások és kísérletek azt mutatják, hogy ezek a sejtek pozitívabb eredményeket adnak, mint az embrionális őssejtek. A ma hatályos terápiás protokollok felnőtt őssejtek használatát írják elő, és számos kutatási irányzat indult el, amelyek új és ígéretes lehetőségeket nyújtanak.

32. Az etikai értékelés tekintetében figyelembe kell venni az *őssejtek kinyerésének módszereit*, valamint a *klinikai és kísérleti felhasználásukkal kapcsolatos kockázatokat*.

Ezeknél a módszereknél figyelembe kell venni az őssejtek eredetét. Azok a módszerek, amelyek nem okoznak súlyos kárt az őssejtek forrásának, törvényesnek tekinthetők. Ez általában akkor a helyzet, ha a szöveteket a következő forrásokból nyerik: a) felnőtt szervezet; b) a születéskor vett köldökzsinórvér; c) természetes okokból elhunyt magzatok. Az élő emberi embrióból történő őssejt-előállítás viszont minden esetben az embrió halálát okozza, és ezért súlyosan jogellenes: „ilyen esetekben a kutatás, függetlenül a hatékony terápiás eredményektől, nem igazán áll az emberiség szolgálatában. Valójában ez a kutatás olyan emberi életek

elnyomásával halad előre, amelyek méltóságukban egyenlőek más emberi lények és maguk a kutatók életével. A történelem már a múltban elítélte az ilyen tudományt, és a jövőben is el fogja ítélni, nemcsak azért, mert hiányzik belőle Isten fénye, hanem azért is, mert hiányzik belőle az emberség”. [51]

Az embrionális őssejtek vagy az azokból nyert differenciált sejtek felhasználása – még akkor is, ha azokat más kutatók biztosítják embriók megsemmisítésével, vagy ha ezek a sejtek kereskedelmi forgalomban kaphatók – súlyos problémákat vet fel a gonoszságban való részvétel és a botrány szempontjából. [52]

A törvényesen nyert őssejtek klinikai felhasználása ellen nincs erkölcsi kifogás, azonban tiszteletben kell tartani az orvosi etika általános kritériumait. Az ilyen felhasználást tudományos szigorinak és körültekintésnek kell jellemeznie, a betegre háruló kockázatokat a lehető legkisebbre kell csökkenteni, és elő kell segíteni az információcserét a klinikusok között, valamint a nyilvánosság teljes körű tájékoztatását.

A felnőtt őssejtek felhasználásával kapcsolatos kutatási kezdeményezéseket, mivel azok nem jelentenek etikai problémát, ösztönözni és támogatni kell. [53]

Hibridizációs kísérletek

33. Az utóbbi időben állati petesejteket használtak emberi szomatikus sejtek magjának átprogramozására – ezt általában *hibrid klónozásnak* nevezik –, hogy az így kapott embriókból emberi petesejtek felhasználása nélkül nyerjenek ki embrionális őssejteket.

Etikai szempontból ezek az eljárások az emberi méltóság megsértését jelentik, mivel *az ember és az állat genetikai elemeinek keveredése megzavarhatja az ember sajátos identitását*. Az ezekből az embriókból kivont őssejtek lehetséges felhasználása további, egyelőre ismeretlen egészségügyi kockázatokat is magában hordozhat, mivel citoplazmájukban állati genetikai anyag is található. Tudatosan kitenni egy embert ilyen kockázatoknak erkölcsileg és etikailag elfogadhatatlan.

Illegális eredetű emberi „biológiai anyag” felhasználása

34. A tudományos kutatás és a vakcinák vagy más termékek gyártása során néha olyan sejtvonalatokat használnak, amelyek az emberi élet vagy a testi épség elleni illegális beavatkozás eredményei. A kapcsolat az igazságtalan cselekménnyel közvetett vagy közvetlen lehet, mivel általában könnyen és bőségesen szaporodó sejtekről van szó. Ezt az „anyagot” néha kereskedelmi forgalomba hozzák, vagy a törvény alapján erre felhatalmazott kormányzati szervek ingyenesen osztják szét a kutatóközpontok között. Mindez *különböző etikai problémákat vet fel a gonoszságban való részvétel és a botrány tekintetében*. Ezért helyénvaló olyan általános elveket megfogalmazni, amelyek alapján a jó lelkiismerettel rendelkező emberek értékelni és megoldani tudják azokat a helyzeteket, amelyekbe szakmai tevékenységük miatt esetleg belekeveredhetnek.

Először is emlékeznünk kell arra, hogy az abortusz kategóriája „alkalmazandó az emberi embriókra végzett legújabb beavatkozásokra is, amelyek bár önmagukban törvényes célokat szolgálnak, elkerülhetetlenül az embriók megölésével járnak. Ez a helyzet az *embriókkal végzett kísérletek* esetében, melyek egyre elterjedtebbek a biomedicinális kutatás területén, és egyes országokban törvényesen megengedettek... Az emberi embriók vagy magzatok kísérleti tárgyként való felhasználás-

nálása bűncselekményt jelent az emberi méltóságuk ellen, akiknek ugyanolyan tisztelet jár, mint a már megszületett gyermekeknek, mint minden embernek”. [54] Ezek a kísérleti formák mindig súlyos erkölcsi rendellenességet jelentenek. [55]

35. Más helyzet áll elő, amikor a kutatók illegális eredetű „biológiai anyagot” használnak, amit kutatóközpontjukon kívül állítottak elő, vagy kereskedelmi forgalomban szereztek be. A [Donum vitae](#) utasítás megfogalmazta az ilyen esetekben betartandó általános elvet: „Az emberi embriók és magzatok holttesteit, függetlenül attól, hogy szándékosan abortálták-e őket vagy sem, ugyanúgy tisztelni kell, mint más emberi lények maradványait. Különösen nem lehet őket megcsonkítani vagy boncolni, ha haláluk még nem került igazolásra, és a szülők vagy az anya beleegezése nélkül. Ezenkívül biztosítani kell az erkölcsi követelményeket, hogy ne legyenek bűnrészesek a szándékos abortuszban, és elkerüljék a botrány kockázatát”. [56]

Ebben a tekintetben a *függetlenség kritériuma, ahogyan azt egyes etikai bizottságok megfogalmazták, nem elegendő*. E kritérium szerint az illegális eredetű „biológiai anyag” felhasználása etikai szempontból megengedhető lenne, feltéve, hogy egyértelműen elkülönülnek azok, akik egyrészt embriókat állítanak elő, fagyasztanak le és okoznak halálukat, másrészt a tudományos kísérletekben részt vevő kutatók. A függetlenség kritériuma nem elegendő ahhoz, hogy elkerülhető legyen az ellentmondás annak a személynek a magatartásában, aki azt állítja, hogy nem helyesli a mások által elkövetett igazságtalanságot, de ugyanakkor saját munkájához elfogadja azt a „biológiai anyagot”, melyet mások igazságtalanság révén szereztek meg. Amikor a jogellenes cselekményt az egészségügyi ellátást és a tudományos kutatást szabályozó törvények is jóváhagyják, el kell távolodni a rendszer rossz oldalától, hogy ne keltsünk olyan benyomást, mintha tolerálnánk vagy hallgatólagosan elfogadnánk a súlyosan igazságtalan cselekményeket. [57] Bármilyen elfogadás látszatát keltő magatartás valójában hozzájárulna az ilyen cselekmények iránti növekvő közönyhöz, ha nem is azok jóváhagyásához, bizonyos orvosi és politikai körökben.

Néha felmerül az a kifogás, hogy a fenti megfontolások azt jelentenék, hogy a kutatásban részt vevő jó lelkiismeretű embereknek kötelességük lenne aktívan ellenézni az orvostudomány területén végzett összes jogellenes cselekményt, ami túlzottan kiszélesítené etikai felelősségüket. A valóságban a gonoszságban és botrányban való részvétel elkerülésének kötelezettsége a szokásos szakmai tevékenységükhöz kapcsolódik, melyet igazságos módon kell folytatniuk, és melynek keretében súlyosan igazságtalan törvények ellenzésével kell tanúskodniuk az élet értékéről. Ezért ki kell jelentenünk, hogy kötelességünk megtagadni az ilyen „biológiai anyagok” felhasználását akkor is, ha nincs szoros kapcsolat a kutató és a mesterséges megtermékenyítést vagy abortuszt végző személyek cselekedetei között, vagy ha nem volt előzetes megállapodás a mesterséges megtermékenyítést végző központokkal. Ez a kötelezettség abból a szükségességből fakad, hogy *a saját kutatási területen belül el kell távolodni a súlyosan igazságtalan jogi helyzet-től, és egyértelműen meg kell erősíteni az emberi élet értékét*. Ezért a fent említett függetlenségi kritérium szükséges, de etikai szempontból elégtelen lehet.

Természetesen ebben az általános képben *különböző fokú felelősség* létezik. Súlyos okok lehetnek erkölcsileg arányosak az ilyen „biológiai anyag” felhasználásának igazolására. Így például a gyermekek egészségét fenyegető veszély miatt a szülőknek megengedett lehet olyan vakcina használata, melyet illegális eredetű sejtvonalak felhasználásával fejlesztettek ki, ugyanakkor szem előtt kell tartani, hogy mindenkinek kötelessége kifejezni nemtetszését, és kérni, hogy az egészségügyi rendszer más típusú vakcinákat bocsásson rendelkezésre. Ezenkívül azokban a szervezetekben, ahol illegális eredetű sejtvonalakokat használnak, azoknak a felelőssége, akik a használatukról döntenek, nem azonos azokéval, akiknek nincs beleszólásuk az ilyen döntésbe.

Az élet mellett való *tudatosság sürgető szükségessége* miatt az egészségügyi dolgozókat emlékeztetni kell arra, hogy „ma felelősségük jelentősen megnőtt. Legmélyebb inspirációjuk és legerősebb támaszuk az egészségügyi szakma belső és tagadhatatlan etikai dimenziójában rejlik, amit már az ősi és ma is releváns *hippokratészi eskü* is elismer, amely minden orvost arra kötelez, hogy elkötelezze magát az emberi élet és annak szentsége iránti abszolút tisztelet mellett”. [58]

Következtetés

36. Vannak, akik azt mondják, hogy az Egyház erkölcsi tanítása túl sok tilalmat tartalmaz. A valóságban azonban tanítása a Teremtő által az embernek adott összes ajándék – az élet, a tudás, a szabadság és a szeretet – elismerésén és előmozdításán alapul. Különös elismerés illeti nemcsak az ember szellemi tevékenységét, hanem a gyakorlati tevékenységét is, mint például a munkát és a technológiai tevékenységeket. Ezek révén ugyanis az ember részesedik Isten teremtő erejében, és arra hivatott, hogy átalakítsa a teremtetést azáltal, hogy annak sokféle erőforrásait az egész emberiség és az emberi személy méltóságának és jólétének szolgálatába állítja. Így az ember a teremtés értékének és belső szépségének gondviselőjeként cselekszik.

Az emberi történelem azonban azt mutatja, hogy az ember visszaélt és továbbra is visszaélhet az Istentől ráruházott hatalommal és képességekkel, ami a leggyengébbek és legvédtelenebbek *különböző formájú igazságtalan megkülönböztetéséhez és elnyomásához* vezet: az emberi élet elleni napi támadások; a szegénység nagy területeinek létezése, ahol az emberek éhen halnak és betegségekben halnak meg, kizárva őket a sok országban bőségesen rendelkezésre álló szellemi és gyakorlati erőforrásokból; a technológiai és ipari fejlődés, amely az ökoszisztéma összeomlásának valós kockázatát teremti meg; a fizika, kémia és biológia területén végzett tudományos kutatások háborús célokra való felhasználása; a népeket és kultúrákat még mindig megosztó számos konfliktus; ezek sajnos csak a legnyilvánvalóbb jelei annak, hogy az ember hogyan tudja rosszul használni képességeit, és hogyan válhat saját maga legrosszabb ellenségévé, elveszítve tudatát arról, hogy magas és különleges hivatása az Isten teremtő munkájában való együttműködés.

Ugyanakkor az emberi történelem valódi *előrelépést is mutatott minden ember értékének és méltóságának megértésében és elismerésében*, mint az emberi társadalom eddigi és jelenlegi struktúrájának alapját képező jogok és etikai imperatívumok feltétlen erkölcsi parancsok alapja. Pontosan az emberi méltóság előmozdítása érdekében tiltották meg az e méltóságot sértő gyakorlatokat és magatar-

tásformákat. Így például léteznek jogi és politikai – és nem csak etikai – tilalmak a rasszizmus, a rabszolgaság, a nők, gyermekek, betegek és fogyatékkal élők igazságtalan megkülönböztetése és marginalizálása ellen. Az ilyen tilalmak tanúskodnak minden ember elidegeníthetetlen értékéről és belső méltóságáról, és az emberi történelem valódi előrelépésének jelei. Más szavakkal, minden tilalom legitimitása azon alapul, hogy meg kell védeni az autentikus erkölcsi jót.

37. Ha kezdetben az emberi és társadalmi fejlődést elsősorban az ipari fejlődés és a fogyasztási cikkek gyártása jellemezte, ma az információs technológiák fejlődése, a genetika, az orvostudomány és a biotechnológia kutatása az emberiség javára, melyek az emberiség jövője szempontjából rendkívül fontos területek, de nyilvánvaló és elfogadhatatlan visszaélések is előfordulnak. „Ahogy egy évszázaddal ezelőtt a munkásosztály alapvető jogait elnyomták, és az Egyház bátran kiállt védelmükre, hirdetve a munkás, mint személy szent jogait, úgy most, amikor egy másik embercsoport alapvető életjogát nyomják el, az Egyház kötelességének érzi, hogy ugyanolyan bátran kiálljon azok mellett, akiknek nincs hangjuk. Az Egyház mindig evangéliumi kiáltás a világ szegényeinek védelmében, azoknak, akiket fenyegetnek és megvetnek, és akiknek emberi jogait megsértik”. [59]

Az Egyház doktrinális és pasztorális küldetésének értelmében a Hittani Kongregáció kötelességének érezte, hogy ismételten hangsúlyozza minden emberi lény méltóságát és alapvető, elidegeníthetetlen jogait, beleértve azokat is, akik létezésük kezdeti szakaszában vannak, és kifejezetten kijelentse, hogy ez a méltóság mindenkitől védelmet és tiszteletet követel.

Ennek a kötelességnek a teljesítése magában foglalja az olyan gyakorlatok bátor ellenzését, melyek súlyos és igazságtalan diszkriminációt eredményeznek a meg nem született emberi lényekkel szemben, akiknek ugyanolyan méltóságuk van, mint másoknak, akik Isten képmására lettek teremtvé. *Minden „nem” mögött, amely a jó és a rossz közötti nehéz megkülönböztetés feladatában rejlik, ott ragyog egy nagy „igen” minden egyes, egyedülálló emberi lény méltóságának és elidegeníthetetlen értékének elismerésére.*

A keresztény hívek elkötelezik magukat egy új életkultúra energikus előmozdítása mellett, ha lelkük vallási meggyőződéssel fogadja e tanítás tartalmát, tudva, hogy Isten mindig megadja a parancsolatok betartásához szükséges kegyelmet, és hogy minden emberben, különösen a legkisebbekben, Krisztussal találkozunk (vö. Mt 25,40). Ezenkívül minden jó szándékú ember, különösen az orvosok és a kutatók, akik nyitottak a párbeszédre és vágyakoznak az igazság megismerésére, megfogják érteni és elfogadni fogják ezeket az elveket és ítéleteket, amelyek célja az emberi lények életük első szakaszában való sebezhetőségének védelme és egy emberibb civilizáció előmozdítása.

XVI. Benedek pápa 2008. június 20-án az aláíró bíboros prefektusnak adott audiencián jóváhagyta a Kongregáció rendes ülésén elfogadott jelen utasítást, és elrendelte annak közzétételét.

Róma, a Hittani Kongregáció irodája, 2008. szeptember 8-án, a Boldogságos Szűz Mária születésének ünnepén.

William Levada bíboros
prefektus

+ Luis F. Ladaria, S.I.

Thibica címzetes érseke

titkár

Forrás [angol nyelven](#)

Nem hivatalos magánfordítás. A szerk.

- [1] Hittani Kongregáció, [Donum vitae](#) utasítás az emberi élet eredetének és a nemzés méltóságának tisztelőben tartásáról (1987. február 22.): AAS 80 (1988), 70-102.
- [2] II. János Pál, [Veritatis splendor](#) enciklika az egyház erkölcsi tanításának bizonyos alapvető kérdéseiről (1993. augusztus 6.): AAS 85 (1993), 1133-1228.
- [3] II. János Pál, [Evangelium vitae](#) enciklika az emberi élet értékéről és sérthetetlenségéről (1995. március 25.): AAS 87 (1995), 401-522.
- [4] II. János Pál, [Beszéd a Pápai Élet Akadémia hetedik közgyűlésének résztvevőihöz](#) (2001. március 3.), 3: AAS 93 (2001), 446.
- [5] Vö. II. János Pál, [Fides et ratio](#) enciklika a hit és az értelem kapcsolatáról (1998. szeptember 14.), 1: AAS 91 (1999), 5.
- [6] Hittani Kongregáció, [Donum vitae](#), I, 1: AAS 80 (1988), 79.
- [7] Az emberi jogok, amint azt XVI. Benedek pápa is emlékeztetett, és különösen minden ember élethez való joga „az emberi szívbe vésett és a különböző kultúrákban és civilizációkban jelen lévő természetes törvényen alapulnak. Az emberi jogok e kontextusból való kivonása azt jelentené, hogy korlátozzuk azok hatókörét, és engedünk a relativista felfogásnak, amely szerint a jogok jelentése és értelmezése változhat, és azok egyetemességét a különböző kulturális, politikai, társadalmi és akár vallási nézetek nevében megtagadhatják. Nem szabad hagyni, hogy ez a nézetek nagy sokfélesége elhomályosítsa azt a tényt, hogy nemcsak a jogok egyetemesei, hanem az emberi személy is, aki e jogok alanya” ([Beszéd az ENSZ Közgyűlése előtt](#) [2008. április 18.]: AAS 100 [2008], 334).
- [8] Hittani Kongregáció, [Donum vitae](#) utasítás, I, 1: AAS 80 (1988), 78-79.
- [9] Hittani Kongregáció, [Donum vitae](#) utasítás, II, A, 1: AAS 80 (1988), 87.
- [10] VI. Pál pápa, [Humanae vitae](#) enciklika (1968. július 25.), 8: AAS 60 (1968), 485-486.
- [11] XVI. Benedek pápa, [Beszéd a Lateráni Pápai Egyetem által a Humanae vitae](#) enciklika 40. évfordulóján szervezett nemzetközi kongresszus résztvevőinek, 2008. május 10.: *L'Osservatore Romano*, 2008. május 11., 1. o.; vö. XXIII. János, [Mater et magistra](#) enciklika (1961. május 15.), III: AAS 53 (1961), 447.
- [12] II. Vatikáni Zsinat, [Gaudium et spes](#) pasztorális konstitúció, 22.
- [13] Vö. II. János Pál, [Evangelium vitae](#), 37-38: AAS 87 (1995), 442-444.
- [14] II. János Pál, [Veritatis splendor](#), 45: AAS 85 (1993), 1169.
- [15] XVI. Benedek, [Beszéd a Pápai Életvédelmi Akadémia közgyűlésén és a „Az emberi embrió a beültetés előtti szakaszban” című nemzetközi kongresszuson](#) (2006. február 27.): AAS 98 (2006), 264.
- [16] Hittani Kongregáció, [Donum vitae](#) utasítás, Bevezetés, 3: AAS 80 (1988), 75.

- [17] II. János Pál, Apostoli buzdítás [*Familiaris consortio*](#) a keresztény család szerepéről a modern világban (1981. szeptember 22.), 19: AAS 74 (1982), 101-102.
- [18] Vö. II. Vatikáni Zsinat, Nyilatkozat [*Dignitatis humanae*](#), 14.
- [19] Vö. Hittani Kongregáció, [*Donum vitae*](#) utasítás, II, A, 1: AAS 80 (1988), 87.
- [20] Hittani Kongregáció, *Donum vitae* utasítás, II, B, 4: AAS 80 (1988), 92.
- [21] Hittani Kongregáció, *Donum vitae* utasítás, Bevezetés, 3: AAS 80 (1988), 75.
- [22] A „heterológ mesterséges megtermékenyítés vagy nemzés” kifejezés „azokra a technikákra utal, amelyeket a házasságban élő házastársakon kívüli legalább egy donor gamétáinak felhasználásával alkalmaznak a mesterséges fogantatás elérése érdekében” (*Donum vitae* utasítás, II: AAS 80 [1988], 86).
- [23] A „homológ mesterséges megtermékenyítés vagy nemzés” kifejezés „azokra a technikákra utal, amelyeket a házasságban élő házastársak gamétáinak felhasználásával alkalmaznak az emberi fogantatás elérése érdekében” (*Donum vitae* utasítás, II: AAS 80 [1988], 86).
- [24] Hittani Kongregáció, *Donum vitae* utasítás, II, B, 7: AAS 80 (1988), 96; vö. XII. Piusz, Beszéd a negyedik nemzetközi katolikus orvosok kongresszusának résztvevőihöz (1949. szeptember 29.): AAS 41 (1949), 560.
- [25] Hittani Kongregáció, [*Donum vitae*](#) utasítás, II, B, 6: AAS 80 (1988), 94.
- [26] Vö. Hittani Kongregáció, [*Donum vitae*](#) utasítás, II: AAS 80 (1988), 86.
- [27] Jelenleg az embriók számának feláldozása még a legfejlettebb mesterséges megtermékenyítési központokban is meghaladja a 80%-ot.
- [28] II. János Pál, [*Evangeliium vitae*](#), 14: AAS 87 (1995), 416.
- [29] Vö. XII. Piusz, Beszéd a második világgongresszuson Nápolyban az emberi reprodukcióról és meddőségről (1956. május 19.): AAS 48 (1956), 470; VI. Pál, *Humanae vitae* enciklika, 12: AAS 60 (1968), 488-489; Hittani Kongregáció, [*Donum vitae*](#) utasítás, II, B, 4-5: AAS 80 (1988), 90-94.
- [30] Egyre több ember, még a házasságok is, mesterséges reprodukciós technikákhoz folyamodik, hogy gyermekük szülessen. Ezek a cselekmények gyengítik a házasság intézményét, és oda vezetnek, hogy a csecsemők olyan környezetben születnek, amely nem kedvez teljes emberi fejlődésüknek.
- [31] XVI. Benedek, Beszéd a Pápai Életvédelmi Akadémia közgyűlésén és a „Az emberi embrió a beültetés előtti szakaszban” című nemzetközi kongresszuson (2006. február 27.): AAS 98 (2006), 264.
- [32] Az *intracitoplazmatikus spermium-injekció* szinte minden tekintetben hasonló az *in vitro* megtermékenyítés egyéb formáihoz, azzal a különbséggel, hogy ebben az eljárásban a megtermékenyítés nem spontán történik a kémcsőben, hanem egy korábban kiválasztott spermium injekciójával a petesejtbe, vagy a férfitől vett éretlen ivarsejtek injekciójával.
- [33] A szakértők között folyamatos vita folyik arról, hogy ez a módszer milyen egészségügyi kockázatokat jelenthet az így fogant gyermekek számára.
- [34] Hittani Kongregáció, *Donum vitae* utasítás, II, B, 5: AAS 80 (1988), 93.
- [35] Az embriók krioprezervációja azt jelenti, hogy rendkívül alacsony hőmérsékleten fagyasztják le őket, ami lehetővé teszi hosszú távú tárolásukat.
- [36] Vö. Hittani Kongregáció, [*Donum vitae*](#) utasítás, I, 6: AAS 80 (1988), 84-85.
- [37] Vö. az alábbi 34-35. pontok.

- [38] Vö. Hittani Kongregáció, [Donum vitae](#) utasítás, II, A, 1-3: AAS 80 (1988), 87-89.
- [39] II. János Pál, Beszéd az „*Evangelium vitae* és a jog” című szimpózium és a tizenegyedik nemzetközi római és kánonjogi kollokvium résztvevőinek (1996. május 24.), 6: AAS 88 (1996), 943-944.
- [40] Az oocyták krioprezervációja más, itt nem tárgyalt orvosi kontextusokban is indokolt. Az oocyták kifejezés a spermiumok által még nem megtermékenyített női ivarsejtekre (gametocytákra) utal.
- [41] Vö. II. Vatikáni Zsinat, Pásztori alkotmány [Gaudium et spes](#), 51. pont; II. János Pál, [Evangelium vitae](#) enciklika, 62: AAS 87 (1995), 472.
- [42] II. János Pál, [Evangelium vitae](#) enciklika, 63: AAS 87 (1995), 473.
- [43] A legismertebb megelőző módszerek a méhen belüli eszköz (IUD) és az úgynevezett „másnap reggeli tabletta”.
- [44] A terhességmegszakítás fő eszközei a RU-486 (mifepriszton), a szintetikus prosztaglandinok vagy a metotrexát.
- [45] II. János Pál, [Evangelium vitae](#), 58: AAS 87 (1995), 467.
- [46] Vö. CIC, can. 1398 és CCEO, can. 1450 § 2; vö. még CIC, can. 1323-1324. A Kánonjogi Kódex hiteles értelmezéséért felelős pápai bizottság kijelentette, hogy a kánonjogban az abortusz fogalma „a magzat megölését jelenti, bármilyen módon és bármikor, a fogantatástól kezdve” (*Válasz*, 1988. május 23.: AAS 80 [1988], 1818).
- [47] A jelenlegi ismeretek szerint kétféle technikát javasoltak az emberi klónozás megvalósítására: a mesterséges embrió ikerteremtést és a sejtmagátvitelt. A *mesterséges embrió ikerteremtés* az embrió legkorábbi fejlődési szakaszában az egyes sejtek vagy sejtcsoportok mesterséges elválasztásából áll. Ezeket aztán a méhbe ültetik át, hogy mesterséges módon azonos embriókat kapjanak. A *sejtmagátvitel*, vagyis a klónozás szigorú értelemben véve abból áll, hogy egy embrionális vagy szomatikus sejtből kivett sejtmagot behelyeznek egy sejtmagjától megfosztott petesejtbe. Ezt követően a petesejt stimulálása következik, hogy az embrióként kezdjen fejlődni.
- [48] Vö. Hittani Kongregáció, [Donum vitae](#), I, 6: AAS 80 (1988), 84; II. János Pál, Beszéd a Szentszéknél akkreditált diplomáciai testület tagjaihoz (2005. január 10.), 5: AAS 97 (2005), 153.
- [49] Az ilyen típusú új technikák közé tartozik például az emberi partenogenezis, a módosított nukleáris transzfer (ANT) és a petesejt-segített átprogramozás (OAR) alkalmazása.
- [50] II. János Pál, [Evangelium vitae](#), 60: AAS 87 (1995), 469.
- [51] XVI. Benedek, [Beszéd a Pápai Életvédelmi Akadémia által szervezett szimpózium résztvevőinek: „Össejtek: mi a jövőjük a terápiában?”](#) (2006. szeptember 16.): AAS 98 (2006), 694.
- [52] Vö. az alábbi 34-35. pontokkal.
- [53] Vö. XVI. Benedek, [Beszéd a Pápai Életvédelmi Akadémia által szervezett „Össejtek: mi a jövő a terápiában?” című szimpózium résztvevőinek](#) (2006. szeptember 16.): AAS 98 (2006), 693-695.
- [54] II. János Pál, [Evangelium vitae](#), 63: AAS 87 (1995), 472-473.

- [55] Lásd II. János Pál, [*Evangelium vitae*](#), 62: AAS 87 (1995), 472.
- [56] Hittani Kongregáció, [*Donum vitae*](#) utasítás, I, 4: AAS 80 (1988), 83.
- [57] Vö. II. János Pál, [*Evangelium vitae*](#) enciklika, 73: AAS 87 (1995), 486: „Az abortusz és az eutanázia tehát olyan bűncselekmények, amelyeket egyetlen emberi törvény sem jogosíthat meg. A lelkiismeret nem kötelez az ilyen törvények betartására; ellenkezőleg, *komoly és egyértelmű kötelességünk, hogy lelkiismereti okokból ellenezzük őket*”. A lelkiismereti okokból való ellenzés jogát, mint a lelkiismereti szabadság jogának kifejezését, a törvénynek védenie kell.
- [58] II. János Pál, [*Evangelium vitae*](#), 63: AAS 89 (1995), 502.
- [59] II. János Pál, Levél minden püspöknek „Az élet evangéliuma” címmel (1991. május 19.): AAS 84 (1992), 319.